

„Arra első perctől nagy hangsúlyt fektetek, hogy egy keresztyén egyetem oktatója vagyok, keresem az erkölcs és büntetőjog kapcsolódási pontjait.”

INTERJÚ

Mikor és miért döntötte el, hogy jogász szeretne lenni? Miért pont a büntetőjog felé szakosodott?

Ez egy érdekes történet, mivel édesanyám tanár, édesapám büntetőbíró volt és mindketten féltve óvtak engem a saját szakmájuktól. Egy szülő mindig tudja, hogy a saját szakmájában mi a buktató, a nehézség, és ugyanazt a nehézséget nem akarja a gyerekének. Pedagógus édesanyám mindig azt mondta: „Csak pedagógus ne légy, lányom!”, büntetőbíró édesapám pedig a jogász pályától óvott. Olyan mértékben „megfogadtam” a tanácsukat, hogy most a büntetőjogot tanítom. Végül természetesen elfogadták a választásom.

Három évig, 1987-1990 között dolgoztam a gyakorlatban is, ügyvédbojtár voltam, és ott egyértelműen csak a büntetőjogi esetek fogtak meg. Vannak olyan jogesetek, amelyeket abból az időből őriztem meg az emlékezetemben és máig mesélek a hallgatóimnak.

A Jogtudományi Intézetnél és a Magyar Kriminológia Társaságnál 6 évig betöltött titkári minőségem volt lényegében az istálló, ahonnan indultam. Wiener A. Imre büntetőjogi és Szabó András kriminoló-

Prof. Dr. DOMOKOS ANDREÁVAL,

az Állam- és Jogtudományi Kar
Bűnügyi Tudományok Intézetének
intézetvezető egyetemi tanárával

giai érdeklődésemet határozták meg. A rendszerváltást az ő közelségükben éltem meg, a jogállamról, az alkotmányos büntetőjogról alkotott véleményüket mindennapos találkozásaink kapcsán hallottam.

1990 óta tanít, 2001-től a Károli Gáspár Református Egyetemen is folyamatosan. Miért választotta az oktatást?

1990-ben az MTA Jogtudományi Intézetében dolgoztam és mellette az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán tartottam büntetőjogi szemináriumokat. Többek között ott volt hallgatóm a Kúria jelenlegi elnöke, Varga Zs. András is. Az ELTE jogi karán speciális kollégiumot is vezettem Erdély jogtörténetéről. Székely származásúként a téma mindig fontos volt és lesz számomra, ezért volt nagy megtiszteltetés, amikor szerzőtársa

lehettem Dr. Veress Emőd, a Sapientia professzora által szerkesztett Erdély jogtörténete című egyedülálló könyvnek. Már a gimnáziumban és az egyetemen is nagyon szerettem, élveztem kiselőadást tartani. Emlékszem még, hogy a gimnáziumban az egyik Ady-órát mi tartottuk meg a barátnőmmel. Egyedül az angol-tanárom javasolta, hogy menjek tanári pályára, az irodalomtanárom a szépírói pályát látta bennem.

A Bűnügyi Tudományok Intézetének vezetőjeként kutatási területe és oktatott tárgyai elég nehéz, kemény témákat érintenek: erőszakos bűnözés, bántalmazás, kiskorúak védelme, agresszív média, csakhogy néhányat említsek. Nőként és anyaként hogyan élte/éli meg ezeket a felkavaró, mélyreható témákat?

Nagyon nehezen élem meg ezeket az eseteket még ma is. Máig előfordul, hogy 20-30 évvel ezelőtti, az oktatás szempontjából kikerülhetetlen büntető esetek ismertetésekor megrendülök. Nagyon megrendítő volt az az eset, ami lényegében elindította PhD kutatásomat. Nagyon régi eset a fóti gyermekgyilkosság, amikor is a kis 9 éves, ártatlan, naiv, jószívű, mindenki felé nyitott kisfiút, a gyermekotthon (fóti Gyermekváros) lakóját ölte meg különös kegyetlenséggel, előre kitervelt módon egy 13 és egy 14 éves „barátja”. Szórakozásból. Akkor született meg bennem az „öncélú erőszak” fogalma, és elkezdtem kutatni hozzá hasonló jogeseteket, illetve ez lett a PhD témám is. Az erőszakos bűnözés, ezen belül is az öncélú erőszak lett a kutatási területem.

A másik ügy, amely örökre nyomot hagyott bennem, és legfőképpen anyaként viselt meg, egy partnerbántalmazó férj jogesete volt. Kisfiam éppen 3 éves volt, amikor Károlis joghallgatókkal ellátogattunk egy emberölési ügy tárgyalására. A volt férj nem tudta elviselni, hogy gyermeke anyja, hozzá hasonlóan új életet szeretne kezdeni és ezért Angliába költözne 3 éves kislányukkal. 17 késszúrással végzett volt feleségével, miközben a 3 éves közös kislányuk a szomszéd, ajtó nélküli szobában hallgatta végig édesanyja segélykérését, majd halálsikolyait. Sokkal később kezdtem el foglalkozni a családon belüli erőszakkal, de például itt már elkezdtem megismerni a partnerbántalmazó típusokat. A fiam és a kislány pont egyidősek voltak, így még inkább megviselt az eset.

Nehéz esetek, témák, mégis elkezdett velük foglalkozni annak ellenére, hogy ugyanakkor mélyen meg is viselik. Hogyan lehet feloldani ezt a feszültséget?

Azt láttam, hogy az átlagemberek nem tudnak ezekről az esetekről. Fontosnak tartom, hogy mindenről felvilágosítsuk a joghallgatókat. Még ha nem is

büntetőbíró, jogász vagy védőügyvéd lesz valaki, hanem mondjuk bankjogász, attól függetlenül még tudjanak róla és hirdessék, beszéljenek róla. A partnerbántalmazásos esetről külön fel szoktam hívni a lányok figyelmét, hogy ez igenis egy létező jelenség, oda kell rá figyelni. Ez társadalmi feladat. Van egy régebbi spanyol film, az Enyém vagy!, amely élethűen bemutatja ezt a jelenséget.

Volt olyan konkrét eset, amivel pályafutása során találkozott és mély nyomot hagyott Önben?

Vannak mély nyomokat hagyó jogesetek. A legkirívóbb Szita Bence meggyilkolása volt. Abban a szemeszterben az évfolyam előadásra meghívtam egy gyermekpszichológust, hogy segítsen nekünk továbblépni. Gyakorlati szakember nélkül ezen nem lehet túllépni. Kerestük a válaszokat arra a kérdésre, hogy milyen anya az, aki egy másik gyermekkel ezt képes megtenni? És van-e esélye az ő vér szerinti gyermekének (aki egykorú volt az áldozattal) a normális életre? A szakember véleménye szerint az emberölésre felbujtó anya nagyon komoly érzelmi sérülést szenvedhetett el gyermekkorában, ami ezt az érthetetlen szintű kegyetlenséget eredményezte nála.

Nagyon tanulságos, hogy mindhárom elkövető meghalt a fegyházban. Úgy gondolom, hogy ez az a bűn, amit nem az állami bíróság oldott meg.

A Magyar Büntetőjogi Társaság mellett szervezeti tagsága van az Összefogás a Börtönért Egyesületben. Börtönlátogatásokat is szervez a hallgatók részére. Milyen tapasztalatok érik a hallgatókat egy ilyen látogatás alkalmával?

Nagyon szeretik a hallgatók ezeket a látogatásokat, olyan komoly hatások is érik őket, hogy például egyik doktoranduszom egyetemista korában a Balmazújvárosi BV Intézetben tett látogatásunk alkalmával

határozta el, hogy jelentkezik a mi Doktori Iskolánkba és a rabok reintegrációja lesz a kutatási témája. A nappalisok és levelezősök között egyaránt sikeresek a börtönlátogatások. A levelező hallgatók közül többen már szülők, közülük néhányan megjegyezték, hogy kamasz gyermekeiket is szívesen vinnék ilyen intézménybe, hogy legyenek tisztában azzal, hogy a társadalomnak ilyen bugyra is létezik, hiszen ez is hozzátartozik a világhoz, Magyarországhoz. Rengeteg élethelyzet, életút van és látogatásaink során mindenféle társadalmi rétegből találkoztunk ott emberekkel. Kívülállóknak szerintem nincs reális képük a börtönök életéről, arról a hierarchiáról, amit például a rabok egymás között kialakítanak. Nagyon kemény világ és nem romantikus értelemben. Ne úgy képzeljük el, mint az amerikai filmekben.

A hallgatók körében méltán nagy népszerűségnek örvend. Miben látja sikerének titkát?

Szenvedélyesen, lelkesen szeretek tanítani és bizonyos hallgatókat ez megérint. A COVID előtti időkhöz mindenható elvittem a hallgatóimat, például az elmebeteg bűnelkövetők kényszergyógykezelésének helyet adó IMEI-be (Igazságügyi Megfigyelő- és Elmegyógyító Intézet), a fiatalok elkövetők javító intézeteibe, büntető bírósági tárgyalásokra. Korábban filmrendező is hívtam a Karra, például Mundruczó Kornélt, aki még színművészeti egyetemista korában szerepelt egy filmben, ami egy fiatal rab életéről szólt. Ő például a börtönzsongot említette, hogy soha nem fogja elfelejteni, annyira meghatározó élménye volt. Neves ügyvédek, bírákat, nyomozókat is megnyertünk előadás tartására, ami kézzelfogható közelségbe hozta a hallgatóknak a szakmát, a mindennapi gyakorlatot. Színházba, moziba is sűrűn jártunk.

Illetve az is fontos számomra, hogy folyamatos párbeszédben legyek hall-

gatóimmal. Engem mindig „el lehet kapni” a folyosón, nincs olyan hallgatói levél, amelyre ne válaszolnék. Ha panasszal élek, igyekszem mindig megoldást találni az ügyükre. A Bocskai Szakkollégiumban szervezett előadásokon szeretek ott maradni a klubszerű előadóteremben és beszélgetni a hallgatókkal bármilyen büntetőjogi, kriminológiai témáról. Legyen az a mesterséges intelligencia és a büntetőjog kapcsolódása, vagy az állatok elleni bűncselekmények, vagy a családon belüli erőszak, partnerbántalmazás nagyon fontos témája. Arra első perctől nagy hangsúlyt fektetek, hogy egy keresztyén egyetem oktatója vagyok, keresem az erkölcs és büntetőjog kapcsolódási pontjait. Nem véletlenül vállaltam az Etika alprogram vezetését a Doktori Iskolában, amikor még voltak alprogramok ott. A református büntetőjogászok portréját is gyűjtöm, előadásaimban mindig hangsúlyozom, hogy Finkey Ferenc, Tóth Lőrinc, Balogh Jenő kálmánista gyökerekkel rendelkeznek, és ez meglátszik munkásságukon is. Például Finkey Ferenc-konferenciát is szerveztem, ahol a Sátoraljaújhegyi BV Intézettel közösen megemlékeztünk a nagyszerű református büntetőjogásról. A tehetséggondozás is szívügyem, a büntetőjog iránt érdeklődő, jó képességű hallgatókat felkérem arra, hogy kapcsolódjanak be a tudományos munkába. Fábryné Keszler Nikolett, Havasi Sára, Vécsey Richárd, Forján Rebeka OTDK versenyen díjakat nyertek. Doktoranduszaim között Havasi Sára és Garai Renáta számos pályázatot nyertek már el. Fodor Balázs doktoranduszom gyakorlati szervezője a Gazdasági Bűncselekmények témakörében rendezett konferenciasorozatnak, amelynek öt állomása volt már és öt utókiadvány foglalja össze Magyarország legkiválóbb szakembereinek (köztük az Intézetünket erősítő Tóth Mihály professzor, akadémiai doktor) gondolatait.

Számtalan díjat és elismerést kapott már szemléletformáló oktatói

munkájáért, 2017-ben a Károli Egyetem legrangosabb kitüntetését, a Pro Universitate-díjat vehette át, idén augusztusban pedig a Magyar Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetésben részesült. Mit jelentenek Ön számára ezek a díjak? Mennyire hasonlítható össze a hallgatóktól kapott pozitív visszajelzésekkel?

Azoknak a hallgatóknak a visszajelzése éltet, akik szeretik az előadásmódot, akik megérzik, hogy milyen fontosak számomra. A vezetés visszajelzése mérhetetlenül jólesik, mert az ember lelkének arra is szüksége van, hogy vezetői lássák az erőbefektetést, a teljes mértékű elköteleződést. Szoktam látni a kar vezetése szemében, hogy értékeli a munkámat. Az, hogy emellett még elismerésben is részesítettek nagyon meghatározó volt számomra. Emlékszem, hogy Balla Péter rektor úr is jelen volt azon a kari tanácsülésünkön, amikor a Pro Universitate-díj számomra történő odaítélése felmerült, elsírtam magam a meglepetéstől.

Mennyire lehet függetlenedni, távolságot tartani az érintett esetektől ebben a szakmában, a hétköznapi életben? Hogyan tud kikapcsolódní, feltöltődni, regenerálódní?

Nagy szerelmem a szépirodalom, folyamatosan olvasok regényeket már általános iskola felső tagozata óta, amelyek más világokba repítenek. Persze ennek része például a Bűn és bűnhődés is. Ezen a nyáron nagy hatást tett rám Gerlóczy Márton: Mikecs Anna Altató című regénye, mely az erdélyi világba kalauzol. Murakami Haruki sajátos hangulatú, nyelvi világú írásai is ki tudnak zökkeneni a hétköznapiakból. Most állok neki Bereményi Géza önéletrajzi regényének. A színház is minden hónapban része volt életünknek a COVID előtti időszakban, sokszor kapcsoltam össze a családi színházlátogatást hallgató csoportok színházba kísérésével. Ezekben

az esetekben a büntetőjogot is érintő témájú darabokat néztünk meg együtt szűkebb családommal: férjemmel és fiammal, illetve tágabb családommal, a hallgatóimmal. Ezek között volt a Bűn és bűnhődés, a Száll a kakukk fészkére vagy a Lepkegyűjtő. Mivel szeretek olvasni, így az olyan témájú szépirodalmi szövegeket is be tudom emelni az oktatásba, melynek témája valamilyen módon kötődik a tananyaghoz. Ezzel még inkább igyekszem szélesíteni a nézőpontokat a hallgatóim számára, szeretem minél távolabbról megközelíteni a témát, végül pedig az adott büntetőjogi rendelkezéshez érünk. Fiammal és férjemmel nagyon szeretjük az erdélyi tájat is, ott mindig biztos a kikapcsolódás. Gazda József kovásznai néprajztudós, író vendégszeretét élvezhetjük ilyenkor és mindhárman sokat tudunk meg a székelység, csángóság történelméről, művészetéről. ■

33 évvel ezelőtt